

יחסינו

סגן שר-הבטחון, שמעון פרס, נושא אף הוא באחריות ישירה לפרשה זו. הוא ששייך בין בגוריון ובר, הוא שהקנה לבר את מעמדו, הוא ששיתף את בר בשיבות הפקידים הבכירים ובקבלת ההפנים לראשי נאט"ו ובשליחויות רשמיות למחצה. במקרה הטוב ביותר, היה כאן חוסר זהירות משוע, טעות קטלנית בשיקול, מפלה אישית חמורה של האיש הטוען כי הוא מגלם בגופו את בטחון המדינה.

על תבוסה כזאת, יש רק כפרה אחת כמשטר דמוקרטי: התפטרות מידית, מוחלטת וסופית של תת-שר הבטחון.

★ ★ ★

איש השלישי החיב לשלם את המחיר, הוא ראש המוסד לבטחון ולמודיעין.

כולנו יודעים כי המלחמה בריגול היא משימה קשה וכספית-טובה. איננו מצפים לגישה בשטח זה, ולא נתנפל בקלות-ראש על האיש האחראי אם נחל כשלון כלשהו, אפילו היה זה כשלון חמור.

אולם כאן אין לפנינו כשלון רגיל. כאן יש לנו עניין באיש הנאסם בריגול במשך שנים ארוכות, בצמרת המדינה — אמן ריגול מזהיר, שמקומו בצד של האדמיראל קאנאריס, אלגיר היס, ראש הבולשת הגרמנית יון, ודומיהם.

איש זה לא נתפס כתוצאה מחדירה גאונית ומסועפת — אלא במקרה, אחרי שנפגש כמעט בי גלוי עם סוכן זר. זו הצלחה מקיפה של המעוררה על כשלון מהותי וממושך — כשלון המחייב בדרך בית בכל שירותי-הבטחון במדינה. לכשלון זה אחראי אדם שהטמין מכשיר ריגול-הבטחון התייחס ברצינות לאזהרותיו הנעלים מכל חשד, שעקב אחרי שרים, שהאזין לשיחות-הטלפון של חברי-כנסת, הבולש אחרי עורכי העולם הזה והמדות על הנעשה במרכזי מפלגות — בקיצור, התחב את אפו לאלף ואחד מקומות, פרט למקום האחד הנוגע לבטחון המדינה.

כאשר איש כזה נחל מפלה כזאת — המסקנה מתבקשת מאליה.

★ ★ ★

אדם, אומרים לנו דוברי שירותי הבטחון — מה אתם רוצים מאתנו? הרי הזהרנו את שר-הבטחון. אם השר לא הסיק את המסקנות — כמה אשמתנו? טענה זו מוסיפה חטא על פשע. שהרי אחת מן השתיים או שראש שירותי-הבטחון התייחס ברצינות לאזהרותיו של עצמו, או שלא התייחס אליהן ברצינות. אם התייחס אליהן ברצינות, אם סבר כי בטחון המדינה נתון בסכנה חסרת-תקדים, אך נתקל ביחס של זלזול מצד שר-הבטחון — הרי היה עליו להתפטר מיד, באופן הפגנתי.

אם לא התייחס אליהן ברצינות, אם לא האמין בהן בעצמו, אם סבר כי האזהרה מבוססת על דבריה-באי (כפי שאמנם היה, כנראה) — מה הטעם להסתמך עליה עתה, כטלף לכיסוי מעורמים?

כל אי אחרת: התפטרותו של ראש שירותי הבטחון היא תביעה מנימלית.

★ ★ ★

אנו עומדים בראשיתה של מערכת בחירות. לכאורה, אין קשר רב בין בחירות מפלגתיות לבין פרשת-ריגול. ואכן, אם יתפטרו עוד השבוע שר-הבטחון, סגנו וראש המוסד לבטחון ומודיעין — דינו.

אולם אם לא תבוא התפטרות משולשת זו השבוע — משמע שמשחו רקוב כאן. ורקוב כזה — עניינו של הבוחר הוא.

אולם בשלטון-יחיד, ההיסטוריון הצבאי הוא איש חשוב ומרכזי. תפקידו הוא אחד החשובים ביותר לגבי המישטר.

עליו להוכיח כי המנהיג הדגול הוא גאון צבאי, שלא טעה מעולם, שכל תבוסתו תיו הצבאיות היו נצחונות מזהירים, שהוא יורשם של תניבעל וקיסר, בליזאריוס, ונארסס, פרידריך ונאפוליאון. (או, במהדורה הישראלית: יורשם של יהושע ודוד המלך, עוזיהו והמכבי, אלכסנדר ינאי וברכוכבא.) האיש המסוגל לעשות זאת, מבחינת הידע המקצועי והאסטרטגיה המדעית, תופס בהכרח עמדת-מפתח במישטר אשר מנהיגו חרד למקומו בהיסטוריה יותר מאשר לכל דבר אחר.

נאמנותו של ישראל כר היתה בכך שהבין סממן זה של השלטון הבגוריוני. בהיסטוריון, הבין את מהות שלטון-היחיד. כפסיכולוג הבין את אופיו של דוד בגוריון.

המכירים הכרה טובה יותר מדוד בגוריון. אם בגוריון עצמו מזלזל באני שים אלה, מתעלם מאזהרותיהם ומצפצפת על חוות-ידעתם — איך נתייחס אליהם אנחנו?

★ ★ ★

שאלת השאלה: מדוע התעלם בגוריון מאזהרות אלה? האם רק משום זלזולו באנשי-הבטחון שהוא עצמו מינה אותם, או שפעל כאן מניע אישי נוסף, האופייני גם הוא לאחירה של שלטון-יחיד? בר עצמו אמר: "די לצעוק היד לבגוריון, ואז אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה!" דרכו של בר עצמו מוכיחה עד כמה צדק.

הוא הילל את בגוריון האיסטראטג המזהיר, הטקטיקן הגאונני, המומחה העילאי לחימוש, הפילוסוף הצבאי המבריק. וזה מצא מאד-מאד חן בעיני דוד בגוריון. **מסתבר שאדם המעניק שרות זה למנהיג הגדול, משוחרר אוטרי**

אחרי ששמע את הידיעה על מעצרו של ישראל בר, התרוצץ ראש-הממשלה כסחרור, אחו בשומרי-ראשו הנבוכים והת-יפח: "למי אאמין עכשיו, למי אאמין עכשיו?"

יש משהו מוזעזע בתמונה זו, המעלה מנכבי העבר תמונות שהונצחו בהיסטוריה ובכפפרות. כך, אולי, קרא יוליוס קיסר, מנר קב הפניונות, כראותו את בגוריון טיפוחי נועץ בו את הלהב: "גם אתה ברוטום?"

ואולי מוכיר הדבר יותר את הקיסרים האחרים של רומא, שהקיפו את עצמם בנערי-חצר חרש-ימזימות, שהרגו את קרר ביהם, ושוב לא האמינו לאיש. אחדים מהם, שעלו לשלטון כגברים נבונים וטובי-לב, סימנו את ימי שלטונם כעריצים חוליי נפש. הם לא יכלו לעמוד במתח הנורא של שלטון-היחיד, שהפך כל איש-אומון לבוגד פוטנציאלי, וכל יורש-עצר לרוקם קנוניות.

זה תהליך טבעי, מוכר וידוע. בימינו ראינו את סטאלין ואת היטלר, כשהם דנים למתת את עוזיהם ותלמידיהם, בהיותם אכולי חשד נצחי. ומי יאמר כי החשד לא היה מוצדק? האם לא נודע לנו בינתיים כי ראש שירותי-המודיעין של היטלר היה ראש הקושרים והמרגלים ברייך השלישי? זוהי תוצאה בלתי-מנמנת של שלטון-היחיד. פרשת בר מוכיחה עד כמה כבר הרחיק המשטר הישראלי לכת בדרך זו.

★ ★ ★

כל מדינה יש מרגלים. עצם התג-לותו של מרגל במדינה, ואף בצמרת השלטון, אין בו כדי להעיד על התנהגות פנימית. אנו מרגלים במדינות אחרות, ומדינות אחרות מרגלות אצלנו. לעתים נתפסים מרגלים שלנו בנכר, לעתים נחפזים כן מרגלים משל הולת. זו דרך הטבע.

אילו היה זה עניין פשוט באדם שתפס בריגול, לא היתה זו בעייה ציבורית חמורה. אולם פרשת בר היא הרבה יותר מזה. יש בה כמה צדדים החושפים מחלה מאירה בגוף הבטחון.

כי זו העובדה: שירותי-הבטחון הזהירו את דוד בגוריון כמה וכמה פעמים מפני סיכון הבטיחוני שבמעמדו של בר.

מה עלה בגוללן של אזהרות אלה? מי בחן אותן? מי החליט באילו צעדים לנקוט? בישראל קיים איש אחד היודע את הכל, המחליט על הכל, המכריע בכל, שמו דוד בגוריון.

מומחה זה לתנ"ך ולאפלטון, לחזון הדורות ולחקלאות הנגב, לעקרונות היהדות ולאיסטראטגיה אטומית, לבעיות הסוציאליזם ולמהות התנועה הלאומית הערבית — איש זה הוא גם המומחה הישראלי העליון והיחיד בענייני ריגול וריגול נגדי.

איש זה קיבל את אזהרות שירותי הבטחון שלו, והוא החליט להתעלם מהן. **במשטר של שלטון-יחיד, בדיקת טמורה הבטחונית של האחד כדור, החלטה כזאת היא סופית, ואין עליה עוררין.**

★ ★ ★

חם זה אומר דרשני. מתבטאים בו בוז וזלזול גמורים של שר-הבטחון באנשים שתפקידם להילחם בריגול.

שר-הבטחון לא ירש את שירותי-הבטחון מוולתו. הוא יצר את שירותי-הבטחון האלה. כל ראשי מוסדות הבטחון והמודיעין בי מדינה הם בחיריו האישיים של דוד בגוריון, והם כפופים לו אישית. אין איש

בגוריון ובר: מדוע התעלם שר-הבטחון מן האזהרה?

הוא העניק שרות זה לאחרי-כדור, וכזאת קנה לעצמו לא רק עמדת-מפתח במרכז הסודות הלאומיים, אלא גם חרות מוחלטת מכל חשד.

★ ★ ★

אחד מחסידיו הגדולים של בגוריון אמר השבוע: "בכל מדינה אחרת היה שר הבטחון מתפטר אחרי מקרה כזה." לא נשאר לנו אלא להצטרף בפה מלא לקביעה זו, ולהפכה לזרישה חדר-משמיע. הכשלון בפרשת-ריגול זו הוא כשלון אישי של דוד בגוריון. אם יש ברצונו לשמור אף על התפאורה החיצונית והפורמלית של משטר דמוקרטי, הרי חייב הוא לכפר על כשלון זה בדרך היחידה האפשרית:

יתפטר בגוריון מכהונת שר-הבטחון, מיד ובלא הסתייגות!

לפי כל הסימנים, אין הוא חולם על כך. להיפך, האקטיביסט הבטחוני המושבע, התובע כי נהפוך את ה"בטחון" לאידיאל לוגי של חיינו, מתעלם מכל העניין במצח נחושה ובצנינות עלאית. פעולתו היחידה בנידון היתה להופיע — שימו לב! — בפני מטות הבחירות של מפא"י, כדי לתכנן את קו התעמולה של המפלגה.

הנה אירעה התבוסה הבטחונית החמורה ביותר מאז קום המדינה — ולשר-הבטחון אין דאגה אחרת אלא לזלזל את העניין בתעמולת-הבחירות של מפלגתו.

★ ★ ★

אוי לבטחון אשר זה שרו, ואוי לשר אשר זה סגנו.